

= N E T O P Ý R =

OBČASNÍK PRO ČERNÝ DŮL, ČISTOU A FOŘT

ČÍSLO 2 - KVĚTEN 2021

Operace Kasperka

Někdy v listopadu 2020 jsem si vzpomněla, že západně od Bönischek je v lese lokalita Kasperka se zaniklým domem. Černodoláci, natož obyvatelé výše uvedených bud a lesáci o ní jistě vědí, ale pro nás z nižších poloh našeho městyse je to místo asi víceméně neznámé. Chtěla jsem to najít, navíc i proto, že mi Iva Zaplatílková z infocentra v Černém Dole řekla, že se tam dle tvrzení jejího známého nachází smírčí kříž.

Díky starým mapám a porovnání s těmi dnešními jsem měla nějakou představu o poloze. Šla jsem přes oboru Digrin a jen koukala, jak se to tam změnilo - cestu zpevnili

vrstvou pevného materiálu a dál bylo vidět, že se i tady kvůli kůrovci dost těžší. Stará cesta mě pak zavedla ke kamenné zídce, která zřejmě ohraničuje celou lokalitu kolem dokola, a pak, když už to ani nevypadalo, k samotné ruině. Měla jsem radost, že jsem to našla, ale místo je to smutné a zarostlé, jak to tak bývá.

Prý sem z jedné krajní boudy na Bönischkách chodívají na stezku odvahy. A někde pod kamenem tu je i schovaná keška.

V knize o Černém Dole od Margarete Achleitner z r. 1989 (Ortsbuch von Schwarzentel) se o Kasperce na str. 51 píše toto:

„Západně od Bönischových bud stál osamoceně v lese Kasparův dům (Kasparhaus). Tady se často zdržovali financové a četníci, neboť tu byly ve velké světnici podávány nápoje.

Jednoho zimního dne, v lednu 1923, byl na boudě zase jednou host. Hospodyně právě zadělávala knedlíky, když host tuto krásnou paní přemohl. Její hrbatý muž ji chtěl bránit a tak muselo dojít k velké hádce a pranici.

Příštího rána chtěl pan Müller (hajný) Konstantinu Kasparovi přinést za jeho práci v lese výplatu a tak odhalil strašný zločin: otec, matka a jejich dvouleté děvčátko leželi mrtví - zabití - na podlaze; živé bylo jen nejmenší dítě (bylo mu teprve 6 týdnů) v posteli. Také (starší) chlapec ušel vraždě; byl toho dne v Dolním Dvoře.

V roce 1924 dům vyhořel a už nikdy nebyl postaven. Byla domněnka, že šlo o žhářství, aby se s jistotou zahladily všechny stopy, jak říkali lidé.“

Smírčí kříž jsem tam neviděla. Takové kříže v dávnější minulosti tesali dopadení pachatelé (tady ale stejně nikdo odhalen nebyl). V novověké historii tyto kříže namísto pachatele stavěli příbuzní zemřelého a postupně je nahradila boží muka a podobně. Ze staré mapy z let 1823 - 1843 lze vyčíst, že tu nějaký křížek v tu dobu stál, ale ani ten jsem nenašla.

Dobrá náhoda tomu ale chtěla, že mi v květnu 2021 do infocentra vlezl onen známý Ivy Zaplatílkové, teď už Augustinové, Roman Majerovič z Dolního Lánova, který na Kasperce před dvěma lety hledal s detektorem a narazil při tom v lese na ten smírčí kříž. Potvrdil mi, že opravdu jako smírčí kříž vypadal, bohužel se ani nad mapou nemohl rozpomenout, kde přesně to bylo. Prostě někde v prostoru Bönischky-obora Digrin-Kasperka... Kříž byl prý ze světlého pískovce, omšelý, bez jakýchkoliv nápisů či obrazců a byl až po ramena ponořen

do lesní prsti, kterou trochu odhrabal, aby se ujistil, o jaký tvar jde. To by zřejmě znamenalo, že se jedná o starší záležitost, nesouvisející se smutnými událostmi v roce 1923.

Podle Martina Skalického z Prahy, který na Bönischky jezdívá, prý po Černém Dole koluje fáma o tom, že hrůzný čin z r. 1923 měl spáchat četník. Snad ho někdy potkám, abych se ho na to vyptala.

V Černodolském zpravodaji zima 2012 jsem však u textu o Kasperce našla doušku pana Vladimíra Víta, že *"K této tragické události se později objevila další verze, která se zdá mnohem podrobnější a pravděpodobnější, protože je založena (prý) na přiznání pachatele na jeho smrtelné posteli dlouho po válce v Německu."* Pan Vít si bohužel nepamatuje, kde to četl.

Z knihovní vložky, získané na katastrálním pracovišti v Trutnově, se záznamy mezi lety 1880 až 1937, lze vyčíst několik jmen majitelů, ale jméno Kaspar mezi nimi není. Třeba tu byl jen v nájmu.

Dům měl číslo 309 a po přechíslování v r. 1905 získal čp. 167.

Zde je soupis jeho majitelů, aspoň co vím:

- r. 1841 - Johann Lahn
- r. 1880 - Anton Erben
- r. 1900 - Antonia Erben
- r. 1916 - Konstantin Erben
- r. 1923 (skoro rok po vraždě) - oznámení o konkurzu dle rozhodnutí krajského soudu v Jičíně
- r. 1924 - Erbenovi dědici
- r. 1924 - Hermann Kohl (poznámka o konkurzu vymazána)
- r. 1937 - dle smlouvy z r. 1932 Johann a Franziska Preller

Jako poslední německý majitel je v knize o Černém Dole od M. Achleitner z r. 1989

uveden Max Möhwald z Lučin (Bohnwiesbauden). Vedle je poznámka „stánek se suvenýry“, ale bohužel nevím, jestli se to vztahuje k těm Lučinám, nebo ke Kasperce. Ale spíš k těm Lučinám, protože v adresáři z r. 1933 se čp. 167 (Kasperka) opravdu uvádí jako spáleniště.

K roku 1937 byly zápisy ukončeny a dál tato knihovni vložka sloužila k zápisům pro zcela jiné číslo popisné (čp. 127 Aloize a Ludmily Vlčkových). Dle slov ředitele archivu v Trutnově, pana Romana Reila, se to stávalo často - šetřili prostě místem.

Zeptala jsem se kamaráda z Horního Lánova, zda by neměl zájem pročesat toto místo detektorem. Měl, šel a našel! Lukáš mi tedy nejdřív nečekaně volal, že je tam někde, že to ale nemůže najít, že tam je mlha jak blázen a jestli ho nějak nemůžu navést, protože si nevzal mapu a na mobilu to se špatným signálem moc nešlo. Zavolał za čas podruhé a zase ze špatného místa, ale napotřetí už to trefil. Bylo to tam prý strašidelné, ale štěstí mu přálo a nešel nadarmo - našel mimo jiné i knoflík rakouské armády z období mezi 1830-1860 a hlavně stříbrný patnáctikrejcar s panovníkem Leopoldem z r. 1665! Sice to později trumfl dvěma nálezy pražského groše na Lánovsku, vyražených za vlády Jana Lucemburského ve 14. století, ale i tak!

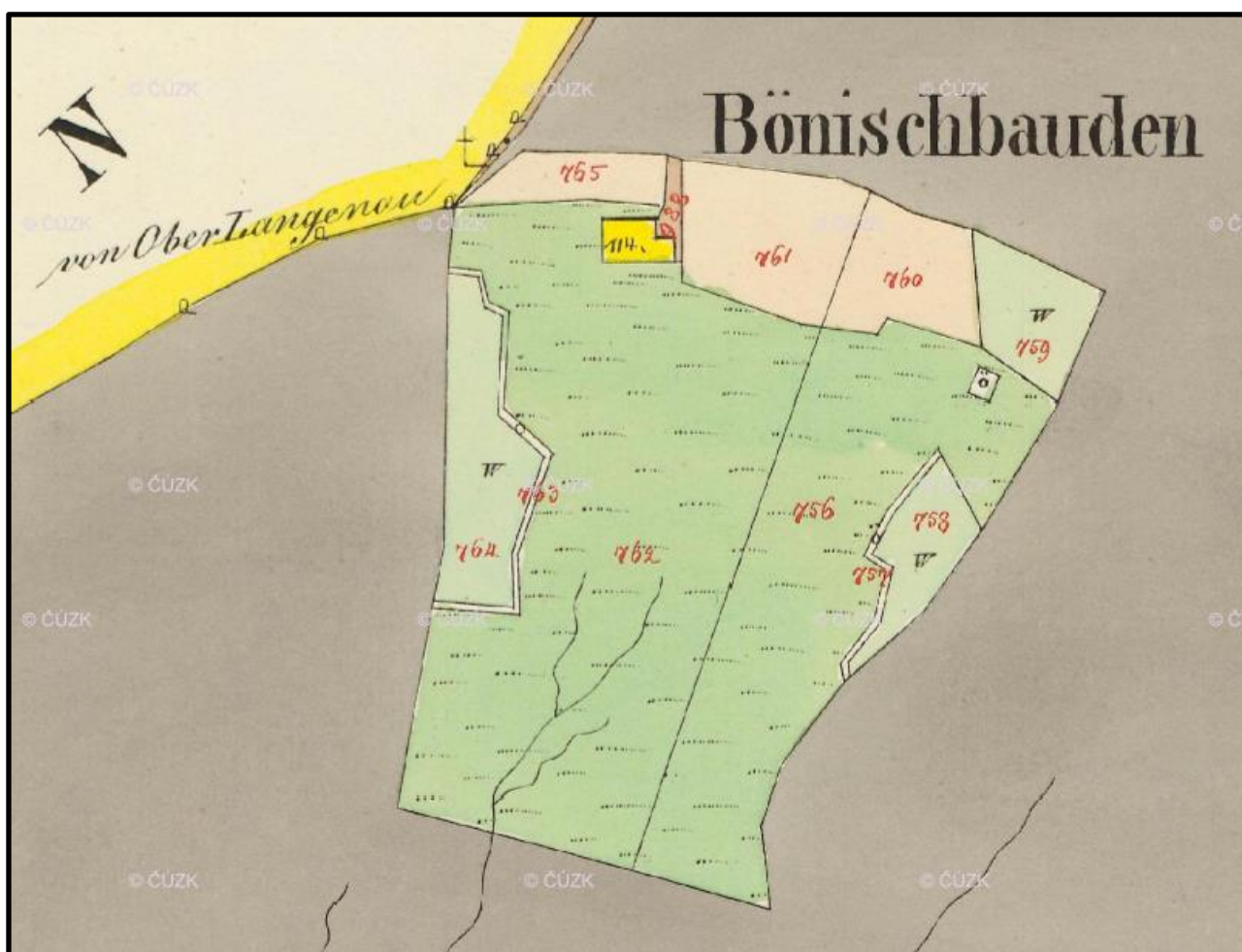
Od Kasparova domu jsem odešla druhou stranou, svažující se pěšinou, která se částečně kryje s hranicemi katastru Černý Důl. Cest je tu mnoho a co mapa, to bohužel jiné zakreslení, ne příliš harmonující s realitou. Při další výpravě jsem se pustila podle tipu od bráchy po cestě, která vede kousek nad Kasperkou a je z obou stran vyskládaná kamením. Nejdřív jsem ale nad chalupou čp. 170, která stojí na Bönischkách pod lesem, vlevo od plynovodového průseku, našla kámen

(mezník?) s číslem 237. To nemůže být číslo popisné žádné z bud na Böhnischkách, ani dle starého číslování, ani dle nového. Pak jsem už na tom vyskládaném chodníku po kilometru a půl objevila u pěkného smrku jiný mezník s číslem 168. Oba konce této cesty teprve musím projít. Jen vím, že na západě ústí do Hádku, údolíčka v Dolním Dvoře. Na východě to je možná ta pěšina, vedoucí přes Špičák k hájence Škrabálkových. Někde uprostřed mnou projitého úseku jsou nad cestou ruiny malé stavbičky a dál k Dolnímu Dvoru je u ní jakýsi násep, nájezd, končící zdí (rampa?). Čert ví, na co to všechno bylo. Kdo vůbec tuto pěknou cestu využíval? Proč má na sobě mezníky? Souviselo to vše s činností lesnickou, četnickou, nebo hornickou? Nebo to byla jezdecká stezka pro vrchnost? Zkratka do Dolního Dvora z hor?

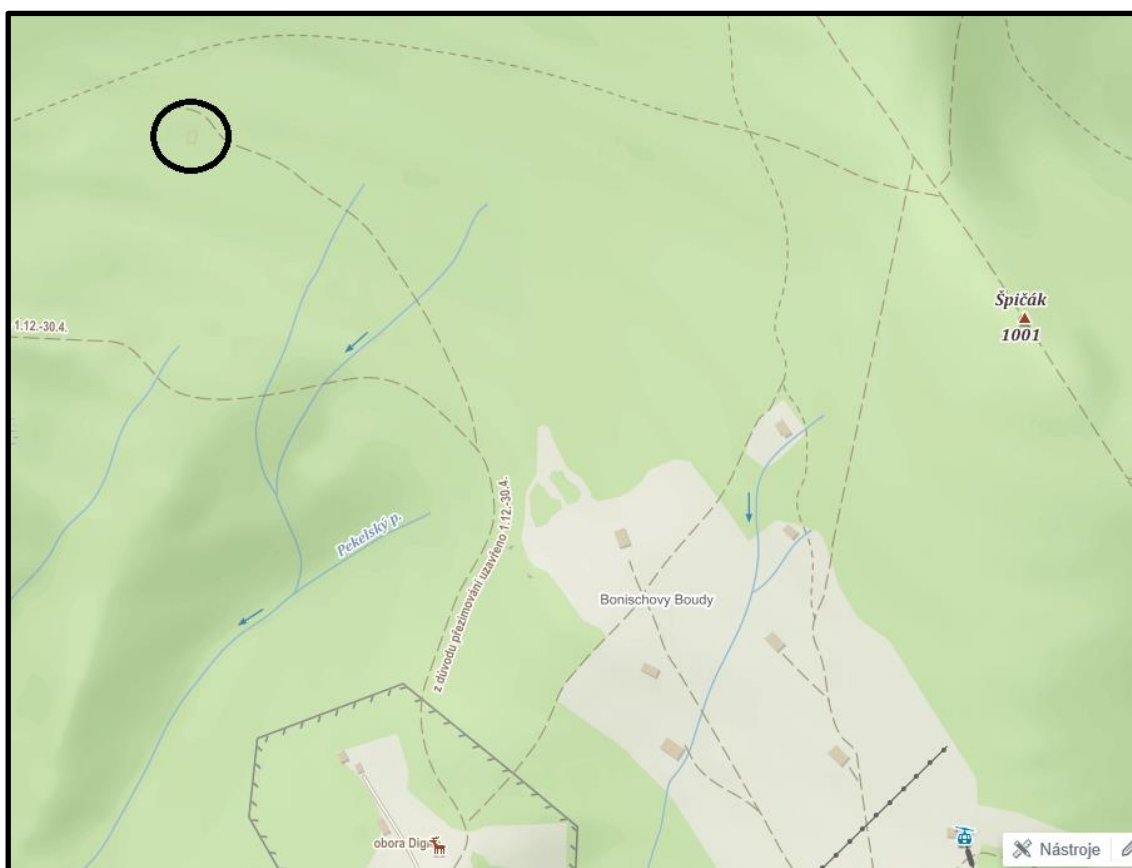
Úplně náhodou jsem pak četla 5 let starý článek v měsíčníku Krkonoše-Jizerské hory, v němž se o této cestě mluví jako o loveckém chodníku. Pro toto označení měla autorka (nepřála si zviditelnit se) hned několik důvodů. Chodník nemá šířku turistické cesty (cca 120 - 140 cm), jež se v Krkonoších budovaly v období prvního turistického rozmachu. Zde se jedná o chodník skládaný na šířku jednoho pěšáka. Dále - lovecký kult byl v době vlastnictví Krkonoš Harrachy a Morziny velmi rozšířený. Existují písemné zmínky o tom, že chodníky dlážděné kamením dokonce lesní správci zametali, aby zvuk praskajících větviček nerušil zvěř. Poslední, co prý ukazuje na to, že se jedná o chodník pro lovce, je blízkost nynější přezimovací obůrky Digrin. Historická stávaníště zvěře, která jeleni vyhledávali ke shromažďování, znali lesníci po generace a současné obůrky vznikají právě v místech, kde se zvěř přirozeně zastavuje a shlukuje. Tato cesta navíc nespojuje významné turistické cíle. A přítomnost cestníku s číslem pak výkladu, že se jedná o lovecký chodník, prý také nahrává.

Aby těch otazníků nebylo málo, paní Achleitner ve své knize z r. 1989 píše, že: *"Staří obyvatelé říkají, že jedna štola tohoto dolu vedla až k domu Kasperů."* Je myšlena šachta Hilfe Gottes

Silberzeche v oblasti Berghausu, vzdáleném vzdušnou čarou asi 1,5 kilometru. Radko Tásler mi k tomu ale podotkl, že je to nesmysl, protože je to už mimo ložisko.

Lokalita Kasperka na výřezu z tzv. císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech z r. 1841. Křížek je vidět v levém horním rohu enklávy. Žlutá kostička s číslem parcely 114 je onen Kasparův dům.

Poloha domu, resp. jeho pozůstatků, je na současné mapě vyznačena černým kroužkem.

Cestou z Bönischek na Kasperku jsou průhledy na hornolánovský lom.

Současný stav, foceno směrem k Bönischkám.

Současný stav. Na záběru asi chlívek nebo nějaká komora; vpravo je vidět otvor okénka.

Knoflík rakouské armády z období mezi 1830-1860. Foto Lukáš Tuček

Rozlámaný, ale cenný patnáctikrejcar s panovníkem Leopoldem z r. 1665, rub a líc.
Foto Lukáš Tuček

Víte-li někdo k výše uvedeným otázníkům něco víc, ozvěte se mi prosím.
Vítám každý poznatek! (kontakt je v tiráži)

Už jsme dobřehali

Už víc jak třetím rokem si vedu smutnou statistiku - seznam zvířat, která na úseku 5,5 km, což je vzdálenost mezi mým bydlištěm v Čisté a prací v Lánově, nepřehila střet s vozidlem.

Rok 2018

(srovnáno dle počtu ztrát u jednotlivých druhů)

Ptáci - 29 (z toho 4x kos, 2x řuhák, 2x kachna, 1x konipas, 1x rorýs!, 1x strakapoud, 1x vrabec, 1x slepice, další neidentifikovatelní)

Srnčí - 10

Veverky - 8

Kočky - 8

Zajíci - 5

Tchoři/kuny - 3

Lasičky - 3

Ježek - 1

Rejsek - 1

Myšice - 1

Celkem **69** zvířat.

Nejvíc smrtelných střetnutí bylo v červenci (12), červnu (10), dubnu (10), říjnu (7), květnu (7) a srpnu (5).

Nejvíc obětí bylo bohužel a s podivem přímo v obci Čistá (25), na Kovářově pak 13 (úsek mezi kravínou a dvěma osamocenými domy), u truhlářství TOJIBA 11 a v lese pod lanovkou 10.

Rok 2019

Ptáci - 35 (z toho 3x kos, 3x drozd, 3x strakapoud, 3x strnad, 1x vrabec, 1x holub)

Srnčí - 10

Veverky - 6

Kočky - 5

Zajíci - 5

Krtci - 5

Tchoři/kuny - 4

Hadi - 3

Lasičky - 2

Ježek - 1

Myšice - 1

Ještěrka - 1

Liška - 1

Něco - 1

Celkem **80** zvířat.

Nejvíc smrtelných střetnutí bylo opět v červenci (21), v říjnu (12), červnu (11), květnu (10), srpnu (8), listopadu (7) a září (6).

Nejvíc obětí bylo zase v Čisté - 20, v lese pod lanovkou 19, na Kovářově (mezi kravínou a 2 osamocenými domy) 17, v Lánově 13, u koupaliště v Čisté 6 a u truhlářství TOJIBA/betonárky 5.

Rok 2020

Ptáci - 24 (z toho 3x kos, 2x rehek, 1x holub, 1x pušník, 1x drozd)

Zajíci - 8

Hadi - 6 (z toho 5x užovka)

Veverky - 6 (vždy tmavé)

Kočky - 5

Tchoři/kuny - 4

Srnčí - 3

Lasičky - 2

Krtek - 1

Ježek - 1

Ještěrka - 1 (slepýš)

Něco - 6

Celkem **67** zvířat. A to nebyly počítány žáby, neidentifikovatelní malí tvorové a oběti, které byly sice cítit, ale v příkopech a lese ne vidět.

Nejvíc smrtelných střetnutí bylo v červnu (16), červenci (15), květnu (8), srpnu (8) a září (8).

Nejvíc obětí bylo opět v Čisté - 24, na Kovářově (mezi kravínou a 2 osamocenými domy) 13, v lese pod lanovkou 12, u koupaliště v Čisté 7, u pily p. Ponce u Lánova 5, u truhlářství TOJIBA/betonárky u Lánova 4 a v Lánově 2.

Tak nevím, jestli nepřejmenovat Čistou na Krchov...

Výprava Purkhýbl

Jako na Kasperku, vzpomněla jsem si tuhle i na Purkhýbl a přečetla nějaké texty o něm.

Zase na můj popud se v pátek 5. března vypravil Lukáš Tuček z Horního Lánova s kamarádem prohledat detektorem ostroh naproti bývalé továrně Menčík čp. 5, kde hrádek Purkhýbl (Burghübel) měl stát.

Později hlásil, že to tam je strašně zarostlé a že se tam nedá ani pořádně rozhýbat cívka detektoru (ať už to znamená cokoli).

Našli prvorepublikový desetník, hrnek a tabatěrku. Hm. Takže fenomenální objev pozdně středověkých předmětů se nekonal...

Návrší je to nevelké, ale to místo opravdu má i přes zarostlost své kouzlo.
Figurantka Týna (mopsojezevčík) je na záběrech kvůli měřítku:-)

Křížek nad Černým Dolem

Stezka sv. Barbory míjí kousek od přistávací plochy pro paragliding boží muka s beránkem s jedním plechovým ouškem. Na zadní straně je krásně čitelně uvedeno, že kříž zřídil Franz Kröhn se svou ženou Johannou v r. 1854. A na železné vzpěře nad tím jsou patrné iniciály s ozdůbkami a letopočtem, FM - IM – 1854, asi od jejího výrobce, snad kováře a jeho syna.

Vepředu je pod ukřižovaným obvyklý nápis *Es ist vollbracht, Joh. 19,30 = Dokonáno jest, Jan 19,30*. A níže, na podstavci je pak v oválné kartuši nápis, z kterého už jen několik německých slov lze přečíst. Dlouho mě to zlobilo - že nevím, co dávní obyvatelé Černého Dolu vzkazovali okolojdoucím. Jenže pak mě konečně napadlo, že nápisy na sakrálních stavbičkách z různých míst mohou být stejné či aspoň podobné. A protože existuje přítel Google, zadařilo se mi, myslím, znění nápisu (aspoň z větší části s jistotou) odhalit:

„Steh still lieber

*Wandersmann. Siehe was Jesus
hat für dich gethan. Betrachte
seinen blutigen Schweiss dann
geh und vollende deine
Reis.“*

„Stůj tiše, milý

*pocestný. Podívej, co Ježíš
pro tebe učinil. Shlédni
na jeho krvavý pot, pak
jdi a dokonči svou
pout.“*

Kostel v Černém Dole se probouzí

V dubnu jsem dostala neodmítnutelnou pozvánku na úklid do černodolského kostela:-) Někdy předtím totiž proběhla obhlídka pana faráře Andrzeje s kostelníci z Velké Úpy, kteří byli dost zhrozeni jeho stavem. Takže jsme se na čarodějnice sešly já, Iva Augustinová a kostelnice Lenka Ficová s příslušným nářadím a jaly se smejit, přesunovat, třídit a vyhazovat. A protože Lenka je z Moravy a už její dědeček tam kostelničil, věděla naše drsná šéfka, co kam správně patří a jak to má vypadat. Datum 30. 4. jsme vybraly výborně, krásně harmonoval s naší vizáží po akci. Pro velký úspěch jsme si tedy brigádu zopakovaly ještě 9. května a kolik dalších hodin tam musela oddřít s hadry, leštěnkou, aranžováním a zdobením ještě sama Lenka, ani nevím. S dalšími pracemi

Moc děkujeme Liboru Koulovi
za pomoc s odvozem věcí
na vyhození a městysi
za bezplatnou likvidaci!

Vlevo před úklidem a vpravo po něm...

(např. broušení artefaktů, inventarizace) nám také velmi pomohl její partner Karel Karlík a kostelnice v zácviku, desetiletá Maruška. Brzy na to se tam tedy mohla konat už v důstojném prostředí mše (22. 5.), kterou navštívilo asi 10 lidí. Během bohoslužby krásně z kůru zpívaly Lenka a Eva Václavíčková, které na elektronické varhany doprovázel pan Karlík. Neformální, družný hovor u občerstvení po mši byl (i pro nás nevěřící) moc fajn.

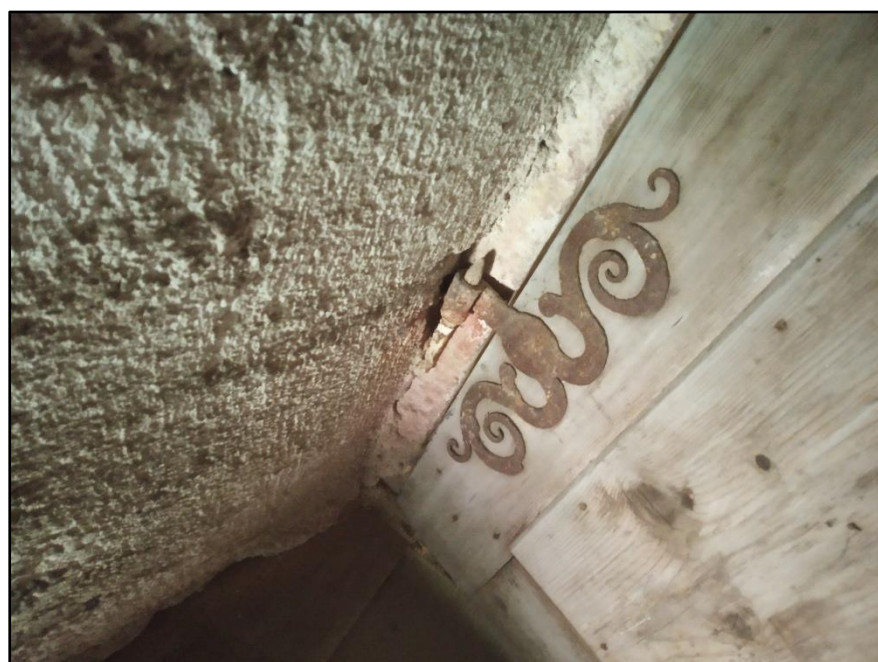
Následující akce Noc kostelů v pátek 28. 5. od 17 do 21 hodin snad přivítá více účastníků. Přijďte se určitě podívat a podpořit tuto krásnou stavbu, je na co se dívat!

Před úklidem a během něj:

Vlevo před úklidem a vpravo po něm...

V kostele je spousta krásných detailů, jako například toto kování dveří cestou do věže.

A protože jsem v tomto čísle naprosto zanedbala Čistou a Fořt, uvádím z nich aspoň nějaké obrázky:

Nahoře jarní, probouzející se Fořt a dole zajímavá vrása u potoka pod Fořtem.

Zatímco v Č. Dole nedaleko lomu se dvoubarevná dymnivka dutá vyskytuje jen na fleku velkém jen asi metr krát metr, mezi Čistou a Fořtem je toho u potoka úplná záplava.

Ve Fořtě je na pastvině místečko s bílými fialkami.

Při procházce čisteckým Bolkovem se vždy těším na pařezovou chaloupku.

Na jaře je dobře vidět, jak se potok, který plní koupaliště a ve Fořtě vtéká do Stříbrného potoka, úžasně klikatí. Dřív se nazýval Grundwasser Bach, dnes nemá jméno a já mu říkám Klikatice.

Občasník Netopýr pro Černý Důl, Čistou v Krkonoších a Fořt vychází nepravidelně, a to pouze v elektronické podobě * Vydavatel a redakce: © Karolina Boková * Kontakt: 731 179 682, infocentrum@lanov.cz * Číslo 2 - květen 2021 (vyšlo 28. 5. 2021)